

κεῖνο εισαχθέντα ἐν Ἑλλάδι γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἀνέρχονται εἰς τὸ εὐτελές ποσὸν 7564 δρ. ἐνῷ ἡ τῶν κιγκαλιῶν (*Quincallierie*) εἰσαγωγὴ ἀνέρχεται εἰς τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν 802341 δρ., ἡ τῶν χειροκτίων εἰς 67866 δρ. ἢ ἡ τῶν μυρωδικῶν εἰς 177812 δρ. Ἡ εὐγλωττία τῶν ἀριθμῶν τούτων καθίστησι πᾶσαν παρατήρησιν περιττήν. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι εὐδαιμονέστεραι χῶραι θεωροῦνται καὶ πράγματι εἰςί σήμερον αἱ γεωργικὰ ἔχουσαι προϊόντα. Ἐὰν αἱ ἐν Ἑλλάδι χέρσοι μέχρι τοῦδε ἡμῶν καὶ αἱ ἐκαλλιστροῦντο εἰσαγομένων τῶν τελείων ἐν χρήσει ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀμερικῇ γεωργικῶν ἐργαλείων θὰ εἶχουμεν τὴν χώραν ἡμῶν ἀληθῆ παραδείσον. Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως τῆς γεωργίας συμβαδίζει καὶ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Εἰς ἀμφοτέρα ταῦτα πρέπει ἡ μέριμνα τῶν διεπόντων τὰ τῆς ἐπικρατείας ἡμῶν νὰ στραφῇ.

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΣΑΜΟΥΗΛ ΧΑΟΥ

Ἡ εἰκὼν ἦν σήμερον ἐν τῇ «Ἀθηναίδι» χαράσσομεν εἶναι ἡ τοῦ ἀειμνήστου δόκτορος Σαμουήλ Γρίδλεϊ Χάου, ἀνδρὸς οὗ τὸ κλέος ἀφθιτον καὶ ἡ μνήμη ἀγήρω. Φιλοξενούντες ἐν μέσῳ ἡμῶν τὴν διακεκριμένην τοῦ βίου αὐτοῦ σύντροφον, τὴν σεβαστὴν χήραν Χάου, ἐνομίσαμεν καθήκον ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀειμνήστου αὐτῆς ἀνδρὸς νὰ χαράξωμεν καὶ βιογραφικὰς τινὰς σημειώσεις.

Ὁ ἐξοχος οὗτος ἀνὴρ ἐγεννήθη ἐν Βοστόνῃ τῇ 10 Νοεμβρίου 1801. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτο ιδιοκτῆτης πλοίων ἡ δὲ μήτηρ, ἡ ὥραία καὶ ἀγαθὴ Πάττη Γρίδλεϊ, διεκρίνετο ὡς μία τῶν καλλίστων γυναικῶν τῶν χρόνων ἐκείνων κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν ψυχὴν. Ὑπερηγάπα δὲ τὸν ἀειμνήστον υἱὸν τῆς Σαμουήλ. Ἡμερὰν τινα ὁ ῥιψοκίνδυνος Σαμουήλ ῥιψθεὶς ἐπὶ τεμαχίου πάγου ἐπιπλέοντος ἐντὸς τῆς θαλάσσης ἐβυθίσθη καὶ μικροῦ δεῖν ἐπνίγετο. Ὁ πατὴρ του ἰδὼν αὐτὸν ἐν ἀθλίᾳ καταστάσει ἅμα σωθέντα τῷ λέγει· «Πήγαινε εἰς τὴν μητέρα σου καὶ εἰπέ αὐτῇ νὰ σε δεῖρῃ.» Ὁ σάκκις ὁ Σαμουήλ διηγείτο τοῦτο, ἔλεγε μετὰ φωνῆς συμπαθοῦς «ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλ' ἡ γλυκεῖα μήτηρ μου δὲν μὲ ἔδειρε».

Ἐνῷ ἐφοῖτα ἐν τῇ σχολῇ τῆς Βοστόνης μέγα τι πολιτικὸν ζήτημα διήρει τοὺς πολίτας τῆς Βοστόνης· ἡ δὲ διαίρεσις ἐξηπλώθη καὶ ἐν τῇ σχολῇ· ὁ Σαμουήλ ἦτο μετὰ τῆς μειονότητος. Οἱ ἐταῖροί του πτοηθέντες ὑπὸ τῶν ἀπειλῶν τῶν συμμαθητῶν των μετέβαλον γνώμην, μόνον ὁ Σαμουήλ ἐνέμεινε πιστὸς ἐν ταῖς πεποιθήσεσι αὐτοῦ· ὅθεν ἡμέραν τινα λαβόντες αὐτὸν οἱ λοιποὶ τὸν ἐκρήμνισαν ἀπὸ τῆς κλίμακος. Δεκαεπταετῆς εἰσῆλθεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Providence, ἐξ οὗ ἐξῆλθεν ἰατρός καλῶς κατηρτισμένος μετὰ τέσσαρα ἔτη. Καὶ τοι ἐπιμελῶς διήκουσε τὰ μαθήματα δὲν ἔπαυε νὰ ἐνοχλῇ τοὺς καθηγητὰς αὐτοῦ διὰ τῆς ζωηρότητος καὶ τῶν ἀτακτημάτων του. Ἡμέ-

ραν τινα βοηθούμενος καὶ ὑπὸ ἑτέρων συμφοιτητῶν ἀνεβίβασε εἰς τὸ ἐπάνω πάτωμα τῆς σχολῆς τὸν ἵππον τοῦ πρυτάνεως, ἐνθα ἀνευρέθη μετὰ πολλὰς ἡμέρας.

Εἶχεν ἔδη ἀρχίσει νὰ ἐξασκῇ τὸ ἱατρικὸν αὐτοῦ ἐπαγγέλιμα ἐν Βοστόνῃ ὅτε ἐξεργάγη ἡ Ἑλλ. Ἐπανάστασις τοῦ 1821. Ἡ αἰφνιδία λάμψις ἡ ἀνατείλασα ἐπὶ τῆς κλασσικῆς τῆς Ἑλλάδος γῆς ἀνέφλεξε τὴν καρδίαν τοῦ νεαροῦ Ἀσκληπιάδου. Ἀλλ' οὐδεὶς πλὴν τοῦ διασέμου ζωγράφου Γίλμπερτ Στούαρτ ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν πλοῦ ἐπικινδύνου καὶ μακροῦ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἐπιβίβασθεις εἰς βρῆκιον Ἀμερικανικὸν ἀπεβίβασθη τὸ πρῶτον εἰς Μελίτην, ὅθεν δι' Αὐστριακοῦ πλοίου μετέβη εἰς Μονεμβασίαν· ἐφοδιασμένος μὲ ἐπιστολὴν συστατικὴν τοῦ Ἰδουάρδου Ἐβερρεττ ἐπροχώρησεν ἀμέσως πρὸς εὔρεσιν τῆς τοπικῆς κυβερνήσεως. Ὁ νέος Σαμουήλ ταχέως ἐξωκειώθη πρὸς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν τῶν Ἑλλήνων ἐκτιθέμενος εἰς κινδύνους καὶ ὑφιστάμενος στερήσεις ὡς καὶ οἱ συναγωνισταὶ του· τὰ πάντα ἀγογγίστως ὑπαμένων καὶ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσιν. Ἠλπίζεν ὅτι ἡ Ἑλλάς ἤθελε ταχέως ἀνακτήσει τὴν αὐτονομίαν αὐτῆς ἐνεκα τῶν θυσιῶν εἰς αὐτὴν ὑπεβάλλετο καὶ τῆς μεγάλης αὐτῆς αὐταπαρνήσεως. Τὰς ἐλλείψεις τῶν νέων Ἑλλήνων ἐβλεπε μὲ ὄμμα ἀληθῶς ἐλευθέρου ἀνδρός. Τέκνα δουλείας ἐπὶ μακρὰν σειρὰν αἰῶνων ὑπὸ ζυγὸν ταπεινοῦντα καὶ ἐξευτελιζόντα τὸν ἀνθρώπον, δὲν ἠδύναντο ἀμέσως ν' ἀφήσωσι πᾶσας τὰς εἴξεις μὲ τὰς ὁποίας τοὺς ἐξέθρεψεν ὁ δεσποτὴς· ἀλλὰ μεθ' ὅλας αὐτῶν τὰς ἐλλείψεις ἐμάχοντο καρτερικῶς ἐν πάλλῃ ἀνίσῳ, οὕτω δὲ ψυχὴ εὐγενὴς ὅποια ἡ τοῦ νέου Σαμουήλ ἐνεστερνίσθη τὸν ἀγῶνα αὐτῶν ὡς ἰδίον καὶ πρὸς τὰς ἐλλείψεις αὐτῶν ἦν ἐπιεικής. Ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν στερήσεων καὶ κακουχιῶν προσεβλήθη ἡ ὑγεία του καὶ ἐπὶ μακρὸν διετέλεσεν ἀσθενής. Ἀλλὰ οὐδὲν ἠδύνατο ν' ἀποθαρρύνῃ αὐτὸν καὶ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ χάριν τοῦ ὁποίου ἀφιέρωσε τὰς ὥραιότατας τοῦ βίου του ἡμέρας. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀφοῦ ἔμεινεν ἐπὶ ἐξ ὅλα ἔτη ἐν Ἑλλάδι, εἶδεν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, τοῦτο δὲ χάριν αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἡ πείνα καὶ ἡ γυμνότης ἐμάστιζον τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀνηλεῶς ἐδεκάτιζον τὰ τέκνα αὐτῆς· ἐχρειάζοντο λοιπὸν ἐπικουραὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς πρὸς περιθάλψιν τῶν ἀτυχῶν τῆς τυραννίας θυμάτων. Ὁ ἀκάματος ἥρωας μεταβὰς εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ συνηγόρησεν εὐγλωττῶς ὑπὲρ τῶν δεινοπαθόντων, ἀμέσως δὲ οἱ συμπολιταὶ του ἔσπευσαν διὰ μεγάλων χρηματικῶν συνδρομῶν νὰ σώσωσιν ἀπὸ τοῦ θανάτου τὰ ἀτυχῆ τῆς Ἑλλάδος τέκνα. Αἱ μητέρες τῆς Ἀμερικῆς ἐδίδον τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ αὐτὰ τὰ παιδιὰ τὰ παιγνιδία των. Τὰς πλουσίας τῶν συμπολιτῶν του συνδρομὰς διένειμεν αὐτὸς ὁ περικλητὸς Σαμουήλ Χάου προσέχων ἵνα μὴ γίνηται κατάχρησις περὶ τὴν διανομὴν. Ἡ κυρία ἀποθήκη ἦν ἐν Αἰγίνῃ καὶ πλησίον αὐτῆς ἐνθα εἶχον συρρεύσει πλεῖστα αὐτῶν

χῆ πλάσματα. Ἐπειδὴ πολλοὶ ἔμενον ἄργοι τοῖς παρέσχεν ἐργασίαν· τότε κατεσκευάσθη καὶ ἡ ὥραία ἀποβάθρα, ἡ ὁποία μέχρι τοῦδε καλεῖται Ἀμερικανική. Βραδύτερον ὁ νέος Σαμουήλ ἐζήτησε παρὰ τῆς Ἑλλ.-Κυβερνήσεως τὴν παραχώρησιν ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου μεγάλης ἐκτάσεως γῆς πρὸς Ἰδρυσιν ἀποικίας. Περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης λέγει ὁ ἴδιος τὰ ἐξῆς· «Ἡ κυβερνήσις παρεχώρησε δέκα χιλιάδας στρέμματα γῆς ἐλευθέρᾳ φέρων ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἄλλ' οὐδεμίαν ἄλλην πρακτικὴν συνδρομὴν ἠδύνατο νὰ μοι παράσχη. Ἦναγκάσθη τὰ πάντα μόνος νὰ ἐπιτελῶ διὰ τῶν συνδρομῶν τῶν χορηγουμένων μοι ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπιτροπῆς. Οἱ ἀποικοὶ ὅμως συνειργάσθησαν μετ' ἐμοῦ καὶ τὸ πᾶν ἐχώρει αἰσιῶς. Ἀπεκτίσαμεν κτήνη καὶ ἐργαλεῖα, ἡγοριάσαμεν τὴν γῆν, ὠκοδομήσαμεν ναὸν καὶ σχολεῖον. Ἐν τινὶ τῶν ἐκδρομῶν μου συνήντησα ἀσθενῆ τινα Γάλλον, πιθανῶς λειποτακτῆσαντα ἀπὸ τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ, ὅστις ἐγίνωσκε νὰ κατασκευάζῃ τροχοὺς ἀμαξῶν. Ἀφοῦ ἐθεράπευσα αὐτὸν τὸν διέταξα καὶ κατεσκευάσεν ἁμαξάν φορτηγόν, οἱ δὲ χωρικοὶ ἐκ τῶν περὶξ ἔσπευσαν μετὰ θαυμασμοῦ νὰ ἴδωσιν αὐτήν, πρῶτον ἥδη μαθόντες ὅτι ὑπάρχουσιν ὀχήματα τροχοφόρα.» Ὁ Δρ. Χάου, κατὰ τὸ 1828, συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως, βιβλίον μεγάλῃ ἐντύπωσιν προξενήσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἀμεροληψίαν μετ' ὧν ἐγράφη.

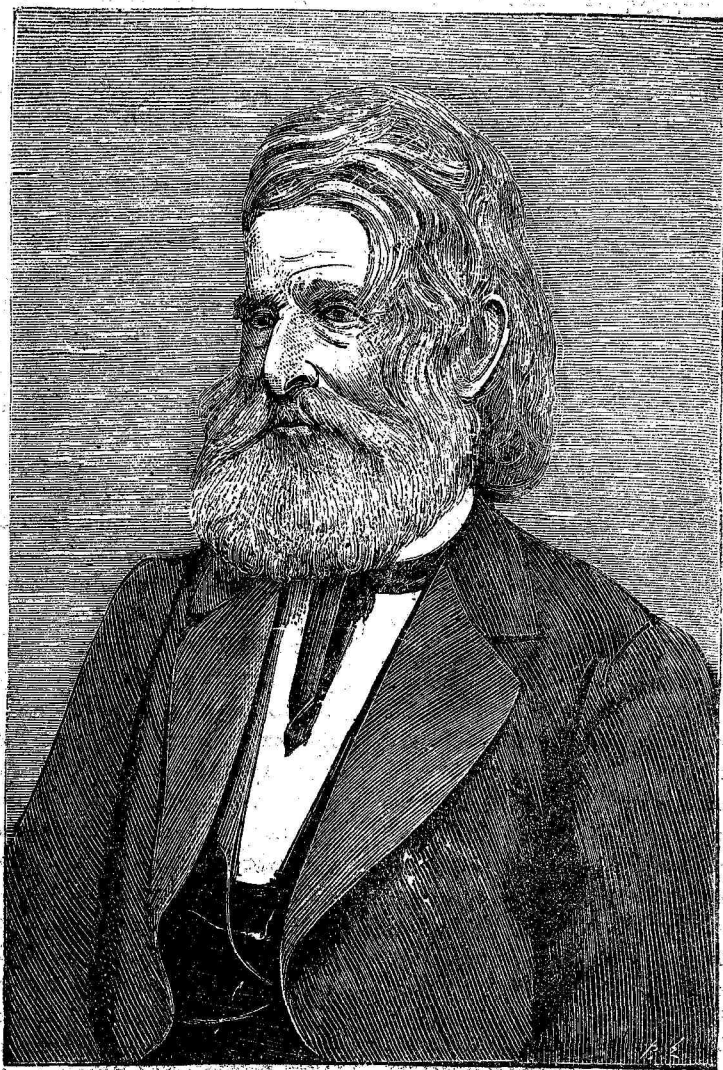
Περαιωθέντος τοῦ Ἑλλ. ἀγῶνος ὁ Σαμουήλ Χάου ἠτοιμάσθη πρὸς νέους ἀγῶνας ἀκολουθῶν τὰς ἐμπνεύσεις τῆς ὄντως χριστιανικῆς καὶ φιλανθρώπου καρδίας του. Εἶχε μάθει ὅτι ἐν Παρισίοις ὁ Ἀββᾶς Haüy εἶχεν ἰδρύσῃ ἰδρύματα χάριν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ διανοητικῆς διαπλάσεως τῶν τυφλῶν. Ἐδράμει λοιπὸν μετὰ σπουδῆς εἰς Παρισίους κατὰ τὸ 1830, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξεργήγουντο ἡ καλουμένη Τριήμερος Ἐπανάστασις, ἥτις κατέστησε βασιλεῖα τῆς Γαλλίας τὸν Λουδοβίκον Φίλιππον τοῦ Ὁρλεάνς. Ἐτοιμος νὰ ῥιφθῇ εἰς ξένον ἀγῶνα ἀνεχαιτίσθη ὑπὸ τοῦ Λαφαγιέτ, εἰς ὃν βραδύτερον παρέσχεν ἐξοχὸν καὶ ἐπικίνδυνον ὑπηρεσίαν. Ὅτε ἐξεργάγη ἡ Πολωνικὴ ἐπανάστασις κατὰ τῶν Ῥώσων, ὁ πρόμαχος τῶν ἐλευθεριῶν Σαμουήλ Χάου ἐστάλη μὲ μυστικὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τοῦ Λαφαγιέτ κομίζων τοῖς ἐπαναστάταις βοηθήματα καὶ ἀπόκρυφα ἔγγραφα. Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἱερᾶς ἀποστολῆς του μετέβη εἰς Βερολῖνον ἵνα ἐπισκεφθῇ τὰ ἐκπαιδευτήρια τῶν τυφλῶν, ἀλλ' ἀμέσως συνελήφθη ὑπ' ἀστυνομικῶν ὀργάνων. Τοῖς ἔδωκε τὸν λόγον του ὅτι δὲν δραπετεύει ἐὰν τὸν ἀφήσωσιν ἐπὶ μίαν μόνην νύκτα ἐν τῷ δωματίῳ του· ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα ἄλλα μὲν τῶν εἰς χεῖράς του διαπεπιστευμένων μυστικῶν ἐγγράφων κατέστρεψεν, ἄλλα δ' ἀπέκρυψεν ἐντὸς τῆς προτομῆς τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας ἐνθα εὐρέθησαν κατόπιν ὑπὸ φίλου του λαβόντος τὴν ἐντολὴν νὰ τὰ πέμψῃ αὐτῷ. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς φοβεράν εἰρκτὴν, ὅθεν μετὰ τινα χρόνον τῇ παρεμβάσει τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Ἀμερικῆς ἠλευθερώθη

ἀλλ' ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἐξορισθῇ συνοδευόμενος μέχρι τῶν ὁρίων τῆς χώρας ὑπὸ χωροφυλάκων. Κατὰ τὸ 1832 μετέβη εἰς Ἀμερικὴν ἐνθα ἐσύστησε τὴν πρῶτην σχολὴν τῶν τυφλῶν διὰ τῆς ἀκαμάτου αὐτοῦ ἐνεργείας μόνος διδάσκων, μόνος παρασκευάζων τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου καὶ ἐτέρων βιβλίων τῶν τυφλῶν καὶ μόνος σχεδὸν ἐπιμελούμενος αὐτοῦς. Τοσούτον ἐνθουσιασμὸν διήγειραν αἱ προσπάθειαι τοῦ νέου Σαμουήλ ἐν Βοστόνῃ ὥστε ὁ μὲν συνταγματάρχης Πέρκινς ἐδωρήσατο τὴν λαμπράν αὐτοῦ οἰκίαν ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἐνδιαίτημα τῶν τυφλῶν, ἡ πόλις τῆς Βοστόνης 50 χιλτάληρα καὶ 49,000 τάληρα οἱ κάτοικοι. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ νέου ἥρωος δὲν ἐξέθετεν αὐτοῦς εἰς τοὺς κινδύνους εἰς οὓς εἶχεν ἐκθέσει αὐτὸν ἡ Ἑλλ. Ἐπανάστασις, ἀλλ' ἀπῆτει ἀκάματον καὶ ἀδιάλειπτον ἐνεργειαν. Τοὺς δὲ καρποὺς τῆς ἀδιαλείπτου καὶ ἡρωικῆς ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς τοῦ νέου Σαμουήλ, ὅλος ὁ κόσμος ἤδη γινώσκει ἐν Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ. Τὸ ὄνομα τῆς Λάουρας Βρίτζμαν θὰ ἐξεγείρῃ ἐς αἰὲν τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου διὰ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὸ θάρρος τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ μῆνας μὴ φειδόμενος πόνων ἔδωκε φῶς εἰς τὸ σκότος καὶ διάνοιαν ἐλευθέραν καὶ ἐνεργὸν εἰς τὴν ἐντελῶς στερουμένην αὐτῶν Λάουραν. Ἡ Λάουρα Βρίτζμαν ἦτον οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ κωφὴ. Ἦτον ἐξαέτις ὅταν ἔλαβε αὐτὴν παρὰ τῶν γονέων τῆς ὁ Σαμουήλ Χάου. Μετὰ κόπους ἀτρύτους κατῴρθωσε νὰ τὴν διδάξῃ νὰ ἀναπαριστᾷ διὰ τοῦ ἀλφαβήτου τῶν τυφλῶν τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἔβηγεν. Ἡ λαμπρὰ αὕτη νίκη ἐπλήρωσε χαρὰς τὸν μέγαν αὐτῆς εὐεργέτην. Ὅστις ἅμα ἰδὼν τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ πειράματος ἀνεφώνησεν ὡς ὁ Ἀρχιμ. ἡδὺς «Εὐρηκα, Εὐρηκα.» Ὅτε ὁ διάσημος Κάρολος Δίκινς ἐπεσκέφθη τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἶδε τὴν Λάουραν Βρίτζμαν ἐθαύμασε τὴν φωτεινὴν αὐτῆς διάνοιαν καὶ διηγήθη εἰς τὸν κόσμον διὰ τοῦ θαυμασίου αὐτοῦ καλὰμου τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τῆς. Κατὰ τὸ 1843 ὁ δόκτωρ Χάου νυμφευθεὶς μετέβη μετὰ τῆς ἐξόχου συζύγου του εἰς Ἀγγλίαν, ἐνθα ἔτυχε ἐξαιρέτου ὑποδοχῆς παρὰ τοῖς τὰ πρῶτα φέρουσιν. Ὁ Σύνδρι Σμιθ ἀπεκάλεσε τὸν δόκτορα Χάου νέον Προμηθέα. Ἄνδρες διάσημοι ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ πληροφορίας πῶς κατῴρθωσε τὸ μέγα θαῦμα. Ἀναχωρήσας ἐξ Ἀγγλίας ἐπεσκέφθη διάφορα ἄλλα μέρη καὶ ἐπὶ τέλους τὴν Ἑλλάδα. Διερχόμενος διὰ Κορίνθου ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν ἀρχαίων γνωρίμων του οἵτινες τὸν ἐξένισαν πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ. Ἐπιστρέψας εἰς Ἀμερικὴν ἐπεδόθη μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου πρὸς βελτίωσιν τοῦ συστήματος τῶν φυλακῶν καὶ συνέστησε τὴν Ἑταιρίαν πρὸς Βοήθειαν τῶν Ἀποφυλακιστέων, ἥς διετέλεσε πρόεδρος μέχρι τέλους τοῦ βίου του συγχρόνως δὲ ἰδρυσεν ἐν Ἀμερικῇ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα τῶν κωφαλάων. Κατὰ τὸ 1848 ἐδημοσίευσεν τὴν πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τῶν ἡλιθίων καὶ τῶν αἰτίων τῆς ἡλιθιότητος. Ἡ πραγματεία αὕτη μεγάλην ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν ἐν Ἀμερικῇ· σχολὴ δὲ πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τῶν ἡλιθίων συνεστήθη τὸ πρῶτον ἐν Βοστόνῃ ὑπὸ τὴν

διεύθυνσιν τοῦ ἀληθοῦς τούτου εὐεργέτου τῆς πασχούσης ἀνθρωπότητος, ἐπενεγκούσα εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Ἀλλ' ὑπέρωσκε ἤδη ἐν Ἀμερικῇ ἡ ἡὺς μεγάλης μεταρρυθμίσεως, τῆς καταργήσεως τῆς δουλείας, ὁ δὲ Σαμουήλ Χάου εὗρέθη πρῶτος ἐν ταῖς ἐπάλξεσι μὲ τὴν φοβερὰν του πανοπλίαν. Συνετέλεσε πρῶτον εἰς τὴν ἰδρυσιν δύο ἐφημερίδων τοῦ «Ἐλευθερωτοῦ»

νεργάτας ἀνδρας ἐπιφανεῖς, τὸν Κάρολον Σῶμνερ, τὸν Ἐρ. Οὐίλσον, τὸν Α. Κόνβερ, τὸν Ἐμέρσον τὸν Δόγλας καὶ λοιπούς.

Κατὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ αἱματηροῦ ἀγῶνος πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν μαύρων παρέσχε μεγάλας ὑπηρεσίας πρὸς θρίαμβον τῶν θείων ἀρχῶν του. Ἦθελέ τις πιστεύσει, ὅτι μετὰ τὸν ἀγῶνα ἐκείνον αἱ δυνάμεις του ἤθε-

Yours faithfully
Samuel May

καὶ τῆς «Ἀντιδουλικῆς Σημείας» κατόπιν δὲ ἰδρυεν ἰδίαν ἐφημερίδα καλουμένην «Πολιτείαν», διὰ τῆς ὁποίας παρέσχε μεγίστας ὑπηρεσίας εἰς τὸν μέγαν ἀγῶνα ὑπὲρ καταργήσεως τῆς δουλείας. Οὐ μόνον ἐφημερίδα συνέστησε ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ συνηγόρει ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τοῦ ἀποτροπαίου θεσμοῦ, ἔχων συ-

λον ἐκλίπει καὶ ὅτι ἤθελεν ἀπόσχει πλέον τοῦ θορύβου τῶν μαχῶν καὶ ἐπαναστάσεων κατὰ τὴν δύσιν τοῦ βίου του· ἀλλ' ὄχι. Μόλις ἐτελείωσεν ὁ ἀγὼν τῆς ἐλευθέρως Ἀμερικῆς ἔρξατο ὁ ἱερός ἀγὼν τῆς πρωτομάρτυρος Κρήτης, ὁ δὲ Χάου ἠσθάνθη αὖθις ἐν τῇ κατὰ τὸν τοῦς παλμοὺς τῶν πρώτων τῆς νεότητός του

έτων και έσπευσε μετά τής οικογενείας του φέρων βοηθήματα, άρτον και σκεπάσματα ύπέρ των όρφανών τής Κρήτης. Άλλ' έληξε άτυχώς ο άτυχής εκείνος άγων, ο δέ μέγας Σαμουήλ απέλθων εις την ιδίαν πατρίδα ήρξατο την έκδοσιν έβδομαδιαίας έφημερίδος, καλουμένης ο «Κρής» και επί εξ μήνας μετά την πτώσιν του ιεροϋ τής Κρήτης άγωνος εξέδιδετο ή έφημερίς. Ήθελεν ο γηραιός μαχητής με νεκρικήν χειρα ν' ανυψώσῃ την καταπεσοῦσαν μάρτυρα. Άλλ' έπιλήψει ήμās ο χρόνος άφηγουμένους πάντας τους άγώ-

Ο ΜΕΓΑΣ ΒΕΖΥΡΗΣ ΧΕΡΕΔΙΝ ΠΑΣΑΣ

Ο πρό των εβδομάδων την προεδρείαν του όθωμανικού ύπουργείου αναλαβών Χερεδίν πασάς όρμάται εκ Τύνιδος και άπολαύει πρό πολλού χρόνου φήμης εν τῷ πολιτικῷ κόσμῳ όφειλομένης ού μόνον εις τό σύγγραμμα αὐτοῦ «Αί άναγκαίαι μεταρρυθμίσεις εις τά μουσουλμανικά κράτη» αλλά και εις την άνάβασιν αὐτοῦ ως πρωθυπουργοῦ τοῦ βέη τής Τύνιδος εν έτει 1873. Εν τῇ έποχῇ ταύτῃ ή Τύνις διετέλει εν άθλιε-

νας και τās ύπηρεσίας του άνδρος ύπέρ τής ανθρωπότητος και τής Ελλάδος. Απέθανεν τέλος μετά βίον πλήρη ενδόξων άγώνων την 9 Ίανουαρίου 1876 πενθών ότι ζῶν δέν ειδε την Ελλάδα μεγάλην και την Κρήτην έλευθέραν. Άλλά βεβαίως άνδρες οίος ο Σαμουήλ Χέρυ δέν άποθνήσκουσιν· διάτι ζῶσιν εν τῇ καρδίᾳ τής ανθρωπότητος ένσῶν ύπάρχουσιν εν αὐτῇ παλμοί ιεροί και άγιοί.

στάτη καταστάσει. Έπαναστάσεις, επιδημίαι, άφορία, κακή οικονομική κατάσταση, σπατάλη έφερον αὐτήν εις τόν τελευταίον βαθμόν τής άπορίας. Η σοβαρότης τής θέσεως ταύτης δέν έπτόησε τόν στρατηγόν Χερεδίν. Έλαβε διά σοβαράς χειρς την διεύθυνσιν των ύποθέσεων και εις ολιγώτερον των δύο έτων, διά τής ενεργείας του, διά πνεύματος δικαιοσύνης και ευθύτητος, διά τής έξόχου διανοίας του, σχεδόν ειχε ολοκληρώς μεταβάλει την όψιν των πραγμάτων. Πανταχοῦ καθίδρυσε την τάξιν, εξησφάλισε την ιδιοκτησίαν και τούς πιστωτάς, έφερε την άφθονίαν και την ευπο-